

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 3.

Brasiovu 1. Februaru 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

Ne amu propusu se facemu cunoscutu pe acestu cronicariu la unu cercu mai mare de lectori, decatu ilu are elu pana acumu in limb'a originala magiara. Cultivatorii de profesiune ai istoriei acestei tieri, cati cunoscu limb'a magiara, n'au nici o trebuintia de estrasele, pe care le vomu face noi din Cserei, pentruca aceia ilu citescu in originalu, care s'a tiparitu numai inainte cu cativa ani, dupace pana atunci chiaru si decopiera lui cu man'a fusese strinsu oprita. De alta parte speramu, ca ceilaltii amici ai istoriei voru lua in nume de bine acésta lucrare a nóstra. Unulu din periódele cele mai interesante ale istoriei transilvane este acela, in care a decursu una serie de evenimente, care au pregatitu mai inadinsu, mai deaprópe epoc'a, in care Transilvani'a abdicandu de dreptulu seu electoralu la tronul si tragenduse de sub protectiunea Turciei, a inchiaiatu tractatulu de supunere cu dinasti'a Habsburg. Cserei inca este unulu din cronicarii acelu periodu. Elu nu se póte mesura in sciinti'a si in cunoscintiele practice cu cronicarii Lupulu Bethlen, Ioanu Bethlen, Nicolae Bethlen si Petru Apor, se póte inse mesura prea bine atatu cu acestia, catu si cu alti cronicari in sinceritate si a-deveritiune in acelea parti ale cronice sale, care co-prindu evenimente din tempulu seu, incatu elu séu luase parte activa la acelea, séu le audise si descri-sese din relatiunile tata-seu si ale mai multoru contimpurani ai sei, éra scriindule nu avuse altu scopu, decatu cá se fia pastrate pentru famili'a sa si cativa amici intimi ai sei, fara cá se cugete la tiparirea loru, ceea ce se vede curatu din mai multe parti ale cronice sale. Cumuca Cserei scrie insuflatu de ura cumplita in contra lui Michailu Teleki, acésta inca nu insémna, ca elu cá cronicariu ar fi falsificatu datele istorice, ci insémna numai atat'a, ca lui Cserei nicidecumu nu'i placea de politic'a lui Teleki, carele putemu dice, ca a jucatu langa Mich. Apaffy un'a rola analóga celei de mare veziru in Constantinopole.

Intr'aceea critic'a cronice, de care ne este aici vorb'a, o au facutu si o voru mai face altii; noi ne marginimu a mai permite aici inca numai atata, ca din 479 pagine 4° mare (tipariu garmondu) lasandu neatinsu totu ce nu datéza din tempulu cronicariulu, si chiaru din acestu periodu trecendu preste totu ce este numai repetitiune, ce este imprumutatu din istori'a generala, séu din istori'a Ungariei si a imperiului

germanu, séu ce este strinsu familiaru, séu descriu prea pe largu, ci totusi fara multu simbure, vomu reproduce numai pericope de acelea, care sunt de natura de a reversa lumina preste tóta epoc'a sa si preste cele urmatórie mai pana in tempurile nóstre. Acésta compilatiune va ajuta totuodata, cá se pricepemu mai bine o suma de documente singuratiche, remase din acelea tempuri, acaroru emanare nu se póte intielege fara informatiunile, pe care ni le dau cronicarii.

Mich. Cserei, cá functionariu ardelénu dela curtare anu inainte parasindu pe parti'a Curutiloru, adica a comitelui Emer. Tökölyi, se aruncase pe partea Lobontiloru, adica a nemtiloru austriaci, éra dupa prorumperea din nou a revolutiunei unguresi in a. 1704 sub conducerea principelui Franciscu Rakoczi, de fric'a Curutiloru, carii era fórté barbari, precumu ii descrie insusi cronicariulu, s'a retrasu la Brasiovu cu soci'a, cu pruncii si cu cata avere putuse scapa de rapacitatea Curutiloru. Aici fiindu'i uritu si ne avendu cu ce se'si tréca tempulu, in 16. Dec. 1709 se apucà de scrierea cronice sale in locuinti'a ce o avea la Niculae argintariulu in strat'a caldarariloru.

Cronicariulu Cserei trecendu iute preste istori'a vechia, sare tocma la anulu 1661, unde atinge érase numai pe scurtu nebuniile fatali ale lui Georgie Rakoczi II., dupa aceea descrie cunoscut'a alegere, séu mai bine impunere tragicomica a boierului secuui M. Apaffy de principe alu Transilvaniei prin turci, in contra lui Ioanu Kemény, ajutatu de nemti, mórtea acestuia urmata in batali'a din 23. Ian. 1662, asasinarea cea memorabila alui Gavr. Haller in 25. Nov., batali'a cea mare dela St. Gotardu si unele rebeliuni de garnisóne, apoi trece la a. 1665, unde intre altele spune si acestea:

Michailu Apaffy ar fi pututu domni in Transilvani'a cu fericire, ba gloriosulu principatu alu Transilvaniei ar putea se ecsisté si pana astadi, déca séu principele ar fi fostu inzestratu cu virtuti demne de unu barbatu adevératu si cu atatu mai virtosu cuvenite unui principe, séu, déca dómna Ana Bornemisza (soci'a principelui) uu s'ar fi amestecatu in afacerile si in oficiulu barbatu-seu, séu déca preastralucitii domni de atunci ai Transilvaniei (boierii protipendati, magnatii) nu aru fi abusatu de bunetiele principelui, séu, ceea ce este mai periculosu decatu tóte acelea, déca betranulu Mich. Teleki nu ar fi venitu

nici odata in Transilvani'a, séu ca nici se se fia nascutu pe lume. Dupace inse principele nu era datu nici la lucru, nici cu gubernulu, éra de boierii fruntasi, pe carii ii avea impregiurulu seu ii era frica, si tóta administratiunea o lasá pe man'a loru, acestora le era usioru a comite in numele principelui totu felinlu de nedreptati strigatórie la ceriu. Dupace dóm'n'a isi pusese in capu, cá ea se comande atatu pe barbatu-seu, catu si pe ceilalti, si dupace se silea a nainta in totu modulu si a face domnitori in Transilvani'a pe consangenií sei dela Oradea,¹⁾ éra intre acestia mai virtosu pe unchiulu seu Mich. Teleki, apoi acestea nu se putea face pe alta cale, decatu cá pe adevératii patrioti vechi ai Transilvaniei se'i denuntie, se'i pér'dia, éra cu mosiile loru se inavutiésca pe Mich. Teleki. Pana candu boierii fruntasi din patria isi batea jocu de moletatea principelui, éra practicele vulpenóse ale lui Mich. Teleki nu le observá, ci rivalisandu ei intre sine, se persecutá unii pre altii, se asasiná, séu ca'si perdeá tempulu. indesiertu in ospetie si in betii, pana atunci lui Mich. Teleki ii era usioru a se apropié candu de unii candu de altii, a'i denuntia pe unii catra ceilalti, a'i irita pe toti, apoi fiinduca elu la petreceri nu se imbetá nici odata, a culege secretele celorulalti, pe care ei le descoperea in beti'a loru.²⁾ Pentruca nici odata Teleki nu ar fi apucatu pe deasupra, déca nu ar fi asasinatu mai anteiu pe Dionisie Banffy, apoi pe Pavelu Béldi pe cali viclene, rapedindu apoi tier'a intréga a Transilvaniei in acestu pericolu, in care si astadi innotamu cu pericolu de a ne inneca, si póte fi ca posteritatea nóstra nu se va descurca din elu pana la judecat'a de apoi.³⁾

Fiinduca despre casulu acesta⁴⁾ multi voiescu se cunósca adevérulu, dara séu pucini ilu cunoscú dupa date autentice, séu déca 'lu si cunoscú in adevéru, nu voiescu se'lu spuna, eu descriseiú lucrurile fara nici o lingusire, intocma precumu au decursu ele, pentrucá se védia si posteritatea si se invetie, cumu are ea se crésca si se ingrasie pe fiii strainiloru spre pericolulu patriei.⁵⁾ Pentruca Transilvani'a totudéun'a fu aruncata in pericolu de barbati magiari veniti din Ungari'a, precumu póte se afle din istoria oricine va voi. Nici odata Transilvani'a nu a voitu se afle intre fiii sei barbati capaci de a purta trebile tieréi, ci totudeaun'a admirá pe persónele venite din Ungari'a cu

natur'a loru cea venturatica, pe aceia 'i imbratosiá, ii crescú, inavuti si'i facú domni; éta inse, ca sarman'a patri'a nóstra si simte amaratiunea acestui lucru; din caus'a acésta ne pierduramu noi si principatulu si libertatea.

Éra fiinduca Mich. Teleki a fostu biciu (flagelu, stramurariu) pedepsitoriu, trimisu de Ddieu preste Transilvani'a, éra elu apucá la putere cu ocasiunea rebeliuniloru din Ungari'a si de acolo aduse preste noi acésta calamitate indelungata, am aflatu a fi de lipsa, cá se deducu dela inceputu, inse pre scurtu, atatu pericolulu Ungariei, carele s'a escatu din ea insasi, catu si total'a ruinare a Transilvaniei, care veni preste noi din Ungari'a, si asia se descriu faptele cele infame ale lui Mich. Teleki unele dupa altele.

De aici inainte cronicariulu éra mai recapituléza pe cateva pagine unele date istorice, incependu dela regele Ludovicu I. de Anjou, se opresce inse la Leopoldu I., cu alu carui regimu se ocupa multu si cu totu dreptulu, pentruca acela este in adevéru fórte bogatu de evenimente, care au decisu nu numai asupra viitoriului monarchiei intregi, nu numai asupra Ungariei, ci si asupra regatului Transilvaniei in modu definitivu, avú si asupra destinului natiunei nóstre inriurintie de importantia nemarginita.

Éra fiinduca acelu regimu avuse caracteru per eminentiam religiosu, si chiaru guerele civili de atunci au inaltiatu totuodata si stindarte religióse, si persecutiunile religióse inca era la ordinea dilei, cronicariulu Cserei inca consemná multe scene, care ilustra acea parte a istorici, pre catu numai póte dori unu barbatu, care ar intreprinde a scrie istori'a nóstra pragmatica. Se intielege, ca Cserei, care in copilari'a sa fusese crescutu la catolici, éra apoi se facú reformatu fórte zelosu, scrie despre catolicií din Ungari'a tocma cu atata ura, cu cata scriu si cronicarii catolici despre celelalte confesiuni. Pentrucá se cunóschemu si din acésta parte spiritulu acelu tempu si se ne facemu o idea despre fanaticismulu si bigoteri'a de atunci, vomu reproduce in cele urmatórite si cateva descrieri de acestea din cate vomu afla la Cserei.

(Va urma).

Resbunatoriulu dela Canossa.

O schitia istorica.

Papa Clementu alu XIII. murise si Rom'a era in jale mare, dara abea apucasera a immormenta pe reposatulu, pre candu si veni o misicare de bucuria intre romani la scirea, cá imperatulu germanu Iosifu II. se apropie de etern'a cetate. Cá prin fermecu se transformá figur'a cetatei de pre siepte coline. Tóte balcónele erau acoperite cu covóra, pe strade se imbuldiá poporulu in vestmente serbatoresci, si mai cu séma inaintea vilei Medici erau cu miile, ca-ci in acestu palatu siedea marele duce de Toscana, fratele imperatului, si acolo voiá se 'si ia cortelu si Iosifu

¹⁾ Dupa tectstu: és a maga váradi szamunczáját, adica sementi'a sa dela Oradea. Acésta espresiune bajocurósa isi afla esplicatiunea in alte locuri ale croniceí.

²⁾ Ce naivu e cronicariulu! Adica, se stea cineva cu ministrii, cu consiliari si generali morti de beti si se 'si astupe urechile la cate aru spune ei?

³⁾ Pre candu cronicariulu scrie acestea, adica la an. 1709 guer'a civila reinceputa in 1704 intre Curuti si Lobonti, adica intre unguri calvini si nemti si unguri papistasi, durase cinci ani si finitulu inca nu i se prevedea, pentruca apoi mai tienú pana la 1712. Atat'a sange a costatu luarea Transilvaniei!

⁴⁾ Despre caderea Transilvaniei.

⁵⁾ Aici sub straini intielege pe ungureni.

Santulu colegiu alu cardinaliloru, cari se adunaseră în conclavă, pentrucă se aléga unu papa nou, înca se desbracă de jalea oficiósă si dete libertate, cá se se reincépa balurile si festivitatile publice, care fuseră oprite sub întregulu pontificatu alu obscurului si bigotului Clemente. Colegiulu însusi făcea preparativele la o mésa mare de 600 de persóne, pe care voiá se o dea imperatului în palatulu Corsini.

Trud'a fu indesiertu! Cu doru asteptatulu imperatu nu venea. Indesiertu era tóta splendórea si larmuitóriele conducte. Romanii desamagiti în asteptările lor, deveneau impacienti, santii barbati în conclavă nu mai pucinu, si ei nu presimtiau ca acela, pentru care se facuseră solenele preparative de întemplinare, se aflá deja de multu în mediuloculu lor.

Comitele de Falkenstein, sub acestu nume calatoriá imperatulu Iosifu, pentruca era inamicu alu demonstratiuniloru larmóse, care pentru elu aveau valórea unei mintiuni stralucitórie, prim'a sa visita o facù catedralei St. Petru, si niminea nu vedea în acelu barbatu simplu pe puterniculu imperatu. Grandorea maiestósa a catedralei si miraculele ei impuneau mandrului seu sufletu, dara inima lui totudeodata se implù de rusíne si mania, candu elu contemplá splendidulu mausoleu alu contesei Matilda si candu se uitá la basreliefulu, ce se aflá pe densulu.

Aici este reprezentatu pap'a Gregoriu VII., siediendu pe unu scaunu, corón'a pe capu, langa elu de o frumsetia voluptósa contes'a Matild'a, si înaintea acesteia parechi nedemne si sventurate, cu piciórele góle într'unu miserabilu vestmentu de penitentie, jace unu barbatu pe genunchi, unu barbatu, care se numea Enricu IV. imperatulu Germaniei. Imperatulu germanu 'si aduse aminte de umilirea, pe care unu papa obscuru si sburdatu, aruncase pe capulu unui dreptu credintiosu si nobilu principe.

Rusínea dela Canoss'a era o umilire a poporului germanu si a domnitoriloru lui. Imbetat'a de victoria si cutediatórea Roma 'si pusesese pitiorulu pre grumazii unui imperatoriu, ce se svercolea în pulbere. Aicea sta sapata acésta umilire a onórei germane, în marmora, înaintea ochiloru lumei, si stranepotulu acestui imperatu germanu se inrosí de mania, deórece acea umilire i era rechiamata în memoria. Iosifu II. puse votu în sufletulu seu, a resbuna acésta umilire, a fi „resbunatoriulu Canossei;“ nici unu momentu mai multu se nu mai jaca imperatulu germanu în pulbere la piciórele papei. „Principii bisericeii, dise Iosifu, se recunósca, cumca protectiunea imperatiloru romani, trebuie se le fia de o mare importantia. Eu sunt gata ale oferí. În Rom'a trebuie pentru totudéuna se se redice tronulu pazei. Rom'a trebuie se 'si faca pe domnitori amici, éra nu se le dea în capu, nici se 'si traga urgi'a loru asupra'si. Pap'a în cestiuni spirituale trebuie se lucre în loculu lui Ddieu, dara elu trebuie se 'si aduca aminte, ca elu fiindu unu suveranu cá si ceilalti suverani ai lumei, trebuie

se se servésca de artea de a domni pentru pacea lumei.“

Imperatulu anuntiasă visit'a sa în conclavulu cardinaliloru; cu fratele seu Leopoldu dela Toscana voia elu a se infatiosia în adunare. În sal'a cea mare a Vaticanului erau adunati cardinalii spre primirea lui, în întregulu ornatu alu înaltelorulu ranguri bisericesci, ei erau vreo treidieci. Asteptau pe contele de Falkenstein, va se dica, pe supusulu fiu alu bisericeii, care se desbracase de splendid'a sa demnitate si avea se apara cá unu omu culpabilu si retacitu înaintea unsiloru principi ai bisericeii; ei asteptau modestia si supunere, care o observasera toti domnitorii lumei vechi, candu le era ertatu a visita santulu conclavă. „Trimisii santului spiritulu“ voiau se primésca siediendu, pe imperatulu, ce avea se apara fara sabia; santulu colegiu sta mai pre susu de pap'a, ca-ci pap'a are se fia creatur'a lui. Acésta opiniune aflá în colegiu multa placere, dara si opositiune. Ganganelli se opunea cu cuventele: „Se ne ferimu de a vatema pe imperatulu. Déca nu voimu se vedemu resturnanduse curtea Romei din acea înaltime, unde se afla acuma, atunci trebuie se ne impacamu cu domnitorii lumesci, ca-ci bratiile lor ajungu preste frontierele lor în afara, si puterea lor se suie preste Alpi si Pirenei.“

Supraveghietoriulu cardinalu aparù, cu batiulu seu de auru, la usia si anuntia pe contele de Falkenstein si pe marele duce de Toscana. Imperatulu aparù pe pragulu usiei rediematu pe bratiulu fratelui seu; nici o stea, nici unu ordinu nu orná simpl'a sa uniforma, nimica la densulu nu anuntia pe puterniculu imperatu, afara póte de ochii lui plini de spiritulu si maiestate, din carii putea cineva cunósce pe domnulu. O sabia sclipitóre incingea midiuloculu lui. Acésta privire implù de spaima pe cardinali, ca-ci a calca în loculu pazei cu o arma omoritóre, era o violare si o crima ne mai audita.

„Maiestate — luà cardinalulu Vernis cuventulu, si vediendu fetiele spariate ale cardinaliloru, — dise, voiú purtati spada pentru apararea bisericeii!“

— „Si înca pentru apararea corónei mele!“ respunse imperatulu. — „Eminentia, deórece în graba memoraiu de corón'a mea, asia nu mai pociu pretinde, cá în mine se vedeti numai pe contele Falkenstein, si candu eu credu, ca 'mi este permisu chiaru si în aceste locuri ale pazei se apară cu sabia la stang'a mea, nu mai voiescu a me presenta sublimiloru principi ai bisericeii, sub velulu mintiunei. Este imperatulu Iosifu, si nu contele Falkenstein, acela ce 'si da onórea a saluta acésta adunare!“

În acelu momentu tóte aceste capete mandre se plecara înaintea imperatului, éra pe buzele lor jucá unu subrisu deobligatoriu si toti cardinalii se întreceau a pune omagieles lor la piciórele imperatului. „Eu dorescu — dise imperatulu — „cá dvóstra fara prejuditiu si spiritulu de partida se alegeți unu papa, care este demnu si aptu a sustiené drepturile si de-

mmitatea religiunei si care, ertati'mi espresiunea, manca mai bucurosu carnea slaba, decat u cea grasa."

— „Cum ve place maiestate in etern'a cetate," intrebà cardinalulu Colonna pe imperatulu.

— Rom'a, eminentia, este cetatea pazei, aici mi-ar placea se locuescu, cá se inaintezu pentru ome-nime opulu fericirei. Eu sunt jaluzu de fericirea a-celuia, carele va esi din midioloculu dvóstra, cá elu póta siedé aicea.

— Ce me atinge pe mine, cá imperatu germanu, me dóre ca in sant'a catedrala mi s'au rechiamatu in memoria acea umilire, pe care odata in tempulu unei bigotarii obscure o causase unu papa unui imperatu germanu. Memori'a este pentru sucesoriulu s. Petru totu atatu de pucinu imbucuratória, precum este ea si pentru stranepotulu imperatiloru germani. Eu nu voiescu, cá acestu monumentu se fia delaturatu, se remana in pace, chipulu dela Canossa, spre suvenire admonitória tuturoru domnitoriloru si tuturoru papi-loru. Eu nu o voiu uita nici odata, si crediu ca nici pap'a viitoriului nu o va uita. O Canossa a impe-ratiloru germani nu mai este posibila, si nici unu principe bisericescu nu va fi atatu de temerariu, asi dori o adóu'a Canossa pentru sine. Principii bisericeii trebue totudéun'a se considere, ca ei nu potu esista fara protectiunea imperatiloru germani. In Rom'a tre-bue pentru toti tempii se se inaltia tronulu pazei. Rom'a trebue se'si faca pe domnitori de amicii sei."

Tóte privirile erau atíntite asupra imperatului, care stalucea in lumin'a sublimei maiestati; genunchii cardinaliloru, cu pucinu mai inainte atatu de orgo-liosi, se plecau fara voia si jaceau in pulbere la pi-tiórele unui barbatu, care intr'unu vestmentu simplu stá inaintea loru, pre candu ei straluceau in vestmente de purpura. Ei ingenunchiau inaintea lui Iosifu II., care candu a intratu in sala, intempinase numai pri-viri sinistre si manióse; elu invinsese, umilise pe mandrii prelati prin forti'a salutarei sale.

„Nu mie aceste omagiuri, dise Iosifu II. cu o privire orgoliósa, ingenunchiati numai inaintea lui Ddieu; eu inca sunt numai unu omu nascutu din pulbere. Precum nu voiu ingenunchia nici eu nici odata inaintea papei, care va esi din medioloculu Dvóstra, asia nu voiescu se se dica, cumca eu amu preparatu papei o Canossa. Noi ne vomu umili nu-mai inaintea lui Dumnedieu."

De cateori me gandescu la Rom'a, 'mi aducu aminte de Canossa.

Trad. de Ier. G. Baritiu.

Epistole familiare.

IV. Domnule consiliariu! Déca ddnii colegi ai mei aru fi conspiratu inadinsu, pentrucá se'mi inles-nésca inaintarea catra scopulu ce 'mi propusesemu la inceputulu acestoru corespondentie, totusi mai bine nu m'aru fi pututu ajuta. Pasagele reproduse in acésta fóia Nr. 2 a. c. din „Archivu," „Albina" si „Fede-

ratione" sunt de natura, cá se disgaste si descura-gieze pe multi romani, din cati se ocupa seriosu cu afacerile nóstre nationali. Acesta inse este unu mo-mentu, asupra caruia suntemu datori a ne trage sam'a cu cea mai mare scrupulositate. Voiescu romanii viétia nationala romanésca, séu nu voiescu? Siuntu ei im-perativ'a necesitate a cultivarei limbei si literaturii romanesci? Voiescu ei se scia de o cultura speci-fica nationala, séu ca au placerea de a se inneca in-tr'unu cosmopolitismu idealu, carele n'a ecsistatu si dupa cumu credu eu, nu va ecsista nici preste unu altu periodu de 1869 dela Isusu Christosu? Ei, bine, eu sciindu ca nu me prea taia capulu cá se filosofezu asupra acestui felu de cestiuni, si lantiuitu, cumu dice du. Cipariu, mai multu de viétia practica, prosaica, precumu sci si dta, eram se ve respundiu intre altele cu o paralela, ce asi fi trasu intre starea diaristiceii nó-stre din a. 1848 si intre cea din a. 1868, apoi eram se intrebue pe filosofi, ca ce credu ei dupa logic'a loru, care va fi starea diaristiceii si preste totu a lite-raturii specificie romanesci pe la anulu Domnului 1888. Uitaiu se premitu, ca eu adica presupunu la romani celu pucinu atata credintia, ca ei si preste alti dóua-dieci de ani voru fi in casulu celu mai reu totu a-tati la numeru, cati sunt astadi, si ca in acestu pe-riodu de alti dóuadieci de ani nu se va mai afla nici unu nebulu, care se voiésca a le oprí vorbirea si scriptur'a romanésca.

Asia dara eram se spunu buniloru nostrii lectori, ca anulu 1848 ne aflase cu acestea foi periodice:

„Curierulu romanescu," care esia de 2 ori pe septemana in Bucuresci.

„Curierulu de ambe secsele," totu acolo, esi-rea lui neregulata.

„Vestitoriulu romanescu," totu acolo si totu de dóua ori pe septemana.

„Universulu," totu in Bucuresci odata.

„Invetiatoriulu satului," de doua ori pe luna.

„Buletinulu oficialu." camu de doua ori pe septemana, séu si mai desu dupa trebuintia,

„Magazinulu Daciei," in fascióre, dupa impre-giurari.

De altele nu'mi mai aducu aminte; éra cele care s'au nascutu intre Iuniu si Augustu 1848 cá si florile de vara, precumu „Poporulu suveranu," „Prunculu" etc., in Septembre au si fostu sugrumate prin span-gele turco-rusesci. La acestea foi cate esia in Bucu-resci, se cuvine a insemna bine dóua lucruri, si adica: 1) ca tóte sumate la unu locu abia coprindea pe cate o septemana, tecstu mai multu, decat u coprindea in dilele nóstre de ecs. „Romanulu" pe 6 dile; 2) ca tóte nu avea atati lectori, cati are astadi de ecs. „Mo-nitoriulu oficialu" din Bucuresci.

Éra in Iasi cate foi esia pana la 1. Ian. 1848?

„Albin'a romanésca," de 2 ori pe septemana.

„Buletinulu" (fórté micu si redactatu de bajocura).

Si apoi ce mai esia? Nimicu, pentruca „Dacia literaria," „Spicuatoriulu," „Romani'a literaria" etc. in-

ectasera mai dinainte. Éra dincóce la noi cate foi periodice aveamu?

„Gazet'a“ dé 2 ori si „Fóia“ odata pe septemana, ambele in formatu fórte micu, nascute la 1838.

„Organulu luminarei“ in Blasiu, dela Ian. 1847 odata pe septemana.

Atata era totu. Aici inse generatiunile, care ne succedu nóua celoru carii ne aflamu intre 50 si 70 de ani, se'si insemne éراسi unele cifre. Gazet'a si Fóia in sem. I. alu an. 1848 avea abonati 820, dicemu optu-sute douadieci, celu mai mare numeru, la care a pututu ajunge una fóia periodica romanésca pana in acelu anu. Din acestia preste 300 era moldoveni, vreo dóuasute munteni (ca in Munteni'a Gazet'a era censurata fórte aspru si adesea oprita), preste 200 ardeleni,*) vreo 50 banatieni, ceilalti din Aradu, Oradea, Beiusiu, Satmariu, Pesteá, Vien'a, Maramurasiu si camu diece din Bucovin'a.

Despre Organulu luminarei nu mai sciu bine cati abonati avea, mi se pare inse, ca numerulu acelora esise la 600, acaroru majoritatea era din Transilvani'a si minoritatea din alte tieri: éra acésta proportiune inversa se esplicá pe atunci din impregiurarea, ca acelu diariu se tiparea cu litere.

Diaria de preste Carpati mai nici decumu nu se citea dincóce; caus'a era, ca acelea putea trece séu numai cá scrisori cu porto enormu de 1/2 douadeceriu pentru fiacare Nro, séu ca trebuea se se trimitia la gubernulu din Clusiu spre a se censura, de unde apoi ne venea — cate putea veni — la cate dóua, uneori si la cincii luni; ba intr'unu anu — nu mai sciu in care, — unu pachetu de Nri din Albin'a dela Iasi imi veni tocma la optu luni, din care cauza incepura a mi-o trimete, scii dta, cumu dicemu noi pe aici, pe vam'a cucului. Apoi scii, ca precumu scrisori, asia si gazete le gaurea de le facea ciuru si le afumá paremi-se cu cloru, pentrucá se se curatie de cium'a romanésca. Hei hei! Ce mai dile bune era acelea domnule consiliariu! Dara de aceea noi totu luamu palmi dela scolarii nostrii, pentruca nu scimu romanesc mai bine decatu ei, pentru carii amu spartu cali largi cu pepturile nóstre si cu sacrificarea tuturoru comoditatiloru vietiei.

Dupace asi fi constatatu starea din an. 1848 a diaristiceii nóstre, eram se trecu prin revista pe cea din an. 1868. Éca inse, ca astadata me apucá pe dinainte dn. Vulcanu, redactoriulu „Familiei“ si asia me scuti de o mare ostenéla, pentru care'i si multiamescu, rogandu'lu totuodata, cá se'mi dea voia a'i reproduce colea mai la vale fruptulu fatigei sale, pentrucá asia insusi publiculu avendu ocaziune de a combina si a trage parale'l'a, se judece singuru despre sinesi. Remane apoi, cá totu acelu publicu se'si compare credintiele, cunoscintiele, devotamentulu si zelulu de a sacrifica, cu alte popóra de numerulu si de conditiunea sa. In modulu acesta noi ne vomu

apropié cu incetisiorulu de una conclusiune, déca nu indestulatória, celu pucinu inse linistitória de prea marca grija, séu vorbindu mai respicatu, de fric'a pentru viitoriulu nostru.

Pana atunci inca remanu alu Ttale devotatu
18/6 Ian. 1869. G. Baritiu.

Diuaristic'a romana in an. 1868.

La finea anului nu va fi de prisosu s'aruncamu o privire asupra anului espiratu, si cá unu simplu cronicariu se inregistramu celu pucinu numele intreprinderiloru nóstre literarie, cari au aparatu in anulu abi trecut. Celu ce va scrie odinóra istori'a literaturii nóstre, va poté intrebuintiá la tempulu seu si aceste date.

In anulu 1868 au aparatu 47 de diuarie romanésce, si a-nume 15 de dincóce si 32 de dincolo de Carpati.

Se incepemu cu cele din imperiulu austriacu! In insirarea nóstra vomu avé in vedere terminulu aparitiunei si vechimea.

1. „Federatiunea,“ diuariu politicu, literariu, comercialu si economicu; proprietariu, redactoriu si editoriu Alesandru Romanu. Aparú de patru ori pe septemana in Pest'a. Pretiulu pe anu 15 fr.

2. „Albin'a,“ diuariu politicu, literariu si economicu; redactoriu Georgiu Popa (Pop), editoriu Vasilie Grigorovitia, fondatorii Andreiu, Antoniu, Georgiu si Alesandru Mocioni. Aparú in Vien'a de trei ori pe septemana. Pretiulu pe anu 8 fr.

3. „Gazet'a Transilvaniei,“ diuariu politicu, in frontispiciu se anuncia necontentitu si unu suplementu literariu sub titlulu: „Fóia pentru minte, inima si literatura,“ dar acésta neconcediendú ajutóriele, n'a aparatu in totu decursulu anului nici odata. „Gazet'a“ apareá de 2 ori pe septemana in editur'a lui I. Gött in Brasiovu si sub redactiunea lui Iacobu Muresianu. Pretiulu pe anu 10 fr.

4. „Telegrafulu Romanu,“ diuariu politicu, loculu aparintiei Sibiulu, redact. Nic. Cristea, editiunea tipografiei archidiecesane. Esi de 2 ori pe septemana. Pretiulu pe anu 8 fr.

5. „Concordi'a,“ diuariu politicu si literariu, aparú in Pest'a de 2 ori pe septemana; proprietariu, redactoriu si editoriu Sig. Popu. Pretiulu pe anu 10 fr.

6. „Gur'a Satului,“ fóia umoristica satirica, cu caricature, in Pest'a. Proprietariu, redact. si edit. Iosifu Vulcanu. Pretiulu pe anu 6 fr.

7. „Famili'a,“ fóia pentru beletristica, sciintie, arte, vietia sociala si moda, cu portrete si alte ilustratiuni; proprietariu, red. si edit. Iosifu Vulcanu; aparú in Pest'a totu a opt'a di. Pretiulu pe anu 8 fr.

8. „Fóia societatii din Bucovin'a,“ aparú in Cernauti in fiacare luna odata, sub redactiunea lui Ionu G. alui Sbiera. Pretiulu pre anu 3 fr.

9. „Amiculu poporului,“ fóia poporala; proprietariu, redact. si edit. Sig. Popu; esiá in Pest'a totu a opt'a di. Pretiulu pre anu 4 fr. In decursulu anului incetá.

10. „Transilvani'a,“ fóia asociatiunei transilvane; redact. Georgie Baritiu; aparú la Brasiovu, la inceputu de trei ori, mai tardiu de dóue ori intr'o luna. Pretiulu pre anu 3 fr.

11. „Amvonulu,“ fóia bisericésca, de dóue ori pe luna, in Oradea-mare; redact. Iustinu Popfiu. Pretiulu pe anu 4 fr.

12. „Magazinulu pedagogicu,“ aparú la Nasaudu in brosiure; redact. Popu, Masimu si Anea.

13. „Archivu pentru filologia si istoria,“ aparú la Blasiu; redact. si edit. Tim. Cipariu. Pretiulu pe anu 4 fr.

Ací vine se mai insiramu dóue foi traduse din unghuria si edate de ministeriulu unghurescu.

14. „Fóia invetiatoriloru poporului,“ in fiacare septemana odata, si

15. „Indrumari economice,“ de dóue ori intr'o luna. Nu scimu catu costá, ca-ci nu ni se trimitu.

Si acum se trecemu la diuariele fratiloru nostri de peste Carpati!

*) Din Brasiovu si districtulu seu era 48 abonati.

1. „Romanulu,” diariu politicu, literariu si comercialu, aparù in tôte dilele la Bucuresci. Redact. Eugeniu Carada si dir. C. A. Rosetti. Pretiulu pe anu pentru noi 40 fr.
2. „Monitoriu Romaniei,” diariu oficialu alu Statului romanu; aparù in tôte dilele; redact. pana in finea lui Optomvre G. Geanoglu, apoi D. Vulturescu.
3. „Tiér'a,” diariu politicu, literariu si comercialu; redact. de Blaremburg, Aristidu Pascalu si P. Carpu; aparù de patru ori pe septemana la Bucuresci.
4. „Pres'a,” diariu politicu si literariu; redact. I. Stratu si Pantazi Ghica; aparù de patru ori pe septemana la Bucuresci.
5. „Reform'a,” diariu politicu, literariu si economicu, de dóue ori pe septemana, sub redactiunea lui I. G. Valentinianu la Bucuresci.
6. „Trompet'a Carpatiloru,” diariu politicu si literariu, esiá la Bucuresci de dóue ori pe septemana; redact. N. Besarabescu, direct. Cesaru Boliacu. Pretiulu pe anu pentru noi 47 lei noi.
7. „Sentinel'a Romana,” diariu politicu, de dóue ori pe septemana sub redactiunea lui Grigorie Eliade la Bucuresci.
8. „Romani'a,” diariu politicu; aparù la Iasi de dóue ori pe septemana. Pretiulu pentru strainatate 30 lei.
9. „Dreptatea,” diariu politicu, la Iasi, odata pe septemana.
10. „Progresulu,” diariu politicu, aparea la Iasi, asisdere odata pe septemana.
11. „Israelitulu Romanu,” diariu confesiunалу si politicu, la Bucuresci, odata pe septemana.
12. „Perseveranti'a,” care mai tardiu 'si schimba titlulu in „Democratulu,” diariu politicu si literariu; redact. A. Candianu; aparea la inceputu de dóue ori, mai apoi de patru ori pe sept.
13. „Omulu din poporu,” diariu politicu, la Bucuresci, odata pe septemana.
14. „Tunetulu orientului,” foitia politica, aparù la Bucuresci de dóue ori pe septemana, dar nu peste multu incetá.
15. „Iurnalu de Galati,” politicu si comercialu, odata pe septemana.
16. „Iurnalu de Focsiani,” publicatiunile oficiali ale tribunalului de Focsiani, odata pe septemana.
17. „Stindardulu liberu,” diariu politicu, la Craiova, de 2 ori pe septemana.
18. „Ghimpele,” foia umoristica, aparea la Bucuresci, in fiacare dumineca.
19. „Vespea,” mai tardiu „Strechia,” foia umoristica si satirica; redact. de I. C. Lerescu, odata pe septemana, la Bucuresci.
20. „Scrinciobulu,” foia umoristica; redactata de Pantazi Ghica; aparea la Bucuresci, odata pe septemana.
21. „Clopotele,” foia umoristica, la Iasi, odata pe septem.
22. „Curierulu de Iasi,” foia locala; aparea odata pe sept.
23. „Steluti'a,” foia beletristica; aparea la Botosiani, odata pe septemana, sub redactiunea lui I. V. Adrianu. A incetatu.
24. „Convorbiri literarie,” la Iasi de dóue ori in luna; red. Iacobu Negruzi. Pretiulu pentru noi pe anu 4 fr.
25. „Albin'a Pindului,” foia pentru litere, arte si sciintie; aparea de dóue ori pe luna; redactata de Gr. H. Grandea. Pretiulu pentru noi pe anu 9 fr.
26. „Gardistulu civicu,” foia poporala; aparea la Galati de dóue ori pe septemana; redact. si propriet. S. Stefanescu. Pretiulu pe anu 10 lei.
27. „Romanulu tieranu,” foia poporala, la Bucuresci, odata pe septemana; redact. Pascalu.
28. „Amiculu familiei,” foia beletristica si pedagogica; aparea la Bucuresci de dóue ori pe luna; redactoritia Constanti'a Dunca. A incetatu.
29. „Archiva istorica a Romaniei,” edata sub auspiciile minist. de culte, in fiacare septemana o cóla; redact. B. P. Hajdeu.
30. „Buletinulu instructiunei publice,” edatu sub auspiciile ministeriului de culte in Bucuresci, in fiacare luna o brosiura; redact. V. A. Urechia.
31. „Ateneulu Romanu,” organulu Ateneului Romanu din Bucuresci, pentru fiacare luna o brosiura; C. Esarcu.

32. „Septeman'a,” foia politica, la Iasi, odata pe septemana. Aceste sunt intreprinderile literarie, cari aparura in limb'a romana in anulu decursu. Se póte, ca afara de aceste mai esira inca si altele, mai alesu in orasielc provinciali ale Romaniei, dar acele nu ajunsera in manile nóstre. Onorabili cetitori ai nostri de dincolo de Carpati binevoiesca a suplini lacunele.

Dorimu, cá anulu 1869 se fia de bunu auguriu pentru diuaristic'a romana!
(Dupa „Famili'a“).

Bibliografia.

Dn. Ioanu C. Lerescu din Bucuresci avú bunatate a dona acestei redactiuni inca in Augustu 1868 urmatóriele trei publicatiuni ale sale:

MANUALU TEORETICO-PRACTICU DE ECONOMI'A POLITICA

espunerea notiuilor fundamentale ale sciintiei. De Ioanu C. Lerescu, profesore la scól'a de comerciu din Bucuresci, candidatu in dreptu, doctoru in sciintiele politice si administrative, avocat. Opu pentru usulu eleviloru, administratiloru, comerciantiloru, agricultoriloru si capitalistiloru.

Editiunea I. Bucuresci, 1868. Formatu 8° micu. Afara de prefatia 491 pagine.

CATECHISMULU DREPTULUI ADMINISTRATIVU ROMANU

opu autorisatu de domnulu ministru alu instructiunei publice. A dou'a editiune, revediuata, corésa si adaogita. Bucuresci, 1868. Fascióra 8° micu de 60 pag.

ACTUAL'A ORGANISATIUNE COMUNALE DIN ROMANI'A.

De Ioanu C. Lerescu. Bucuresci, 1868. Fascióra 8° mare de 43 pagine.

Noi pana acumu amenaramu incunoscintiarea esirei aceluor trei lucrari din o cauza prea seriósa. Dn. Lerescu, rapitu cumu se pare, de furi'a tenereziloru, precumu se esprimá in asemenea casuri fericitulu in Domnulu Neofitu, mitropolitu Ungrovlachiei, ne aflandu repausu pe catedr'a de profesoriu la scól'a comerciala din Bucuresci, ii casiuná a funda o foia satirica, care taiá afundu in mai multe cestiuni strinsu politice, batea pe gubernu in modulu celu mai necrutiatoriu, pana candu fundatoriulu ei ajungendu a siedé dintr'odata pe dóua scaune, cadidú din celu mai siguru, adica 'si perdú postulu de profesoriu. Intr'aceea opiniunile asupra caderei dlui Lerescu fiindu fórt divergenti si disputele curgendu cateva luni cu mare furia si inversiunare pana la scandalu, cei vetamati amaru de dn. Lerescu nu voiá nici se audia de opurile densului, séu ca le nomenclá de plagiate. Intre cei vetamati greu se credu a fi toti barbatii literati si alti ómeni de caracteru, romani nascuti in Transilvani'a,

Banatu si Ungari'a. Caus'a acestei amaratiuni era, ca se latise fôrte multu opiniunea, cumuca totu dn. Lerescu ar fi scrisu inca si nisce articli spurcati in un'a din foile politice dela Bucuresci, in care romanii de dincóce era bajocoriti cu numirea de talposi, adica badarani, mojici, natarai, intru intielesulu, in care pana aci era porecliti numai ungunii-cianganai. Acumu dupace se pare, ca furi'a patimiloru in acésta cauza s'a mai demolitu, ne tienemu de o datorintia patriotica a recomanda publicului nostru susu citatele lucrari ale dlui Lerescu. O facemu acésta cu atatu mai virtosu, cu catu ne place a spera, ca este tempulu aprópe, in carele dn. Lerescu va cunósce singuru, ca dlui ii lipsesce ceea ce se dîce: Vena politica, ca adica dlui nu e nascutu pentru a face politica de cea mare, ci cu totulu pentru altu ramu alu activitatei spiritului omenescu, pe care déca va voi se'lu cultive, concentrandu tóte puterile spiritului seu catra unu singuru scopu, va putea face mare bine patriei si natiunei sale. Se nu'si pregete dlui a supune Manualulu seu teoretico-practicu de economia politice la critic'a rece, nepartinitória a unoru barbati de specialitate, éra aceia i voru spune curatu, care este specialitatea, pe care densulu ar trebui se o cultive per eminentiam in tóta viétii'a sa. Dn. Lerescu mai nainte de a merge la scólele din Belgiu, a fostu amploiatu, — déca nu ne insielamu — subprefectu. In acea calitate densulu avù ocasiunea cea mai buna de a cunósce pe poporu, trebuintiele lui, ramurile de agricultura unulu cate unulu, metodele vechi si stravechi ale agricultoriloru. Totu asia dn. Lerescu trebuie se cunósca sí starea comericiului si a profesiuniloru din patri'a sa. Se nu stea numai la teoriile aduse din alte tieri, se mérga multu mai departe, se invetie ale aplica cu rezultate bune. Oricatu va face in acésta directiune, totu nu'i va ajunge nici o viétia de optudieci de ani, pentrucá se 'si vedea tóte rezultatele lucrariiloru sale. Se ne convingemu odata cu totii, cumca teoriile cele mai geniali aduse din alte tieri si propagate prin carti, nu ne folosescu nimicu, fara o aplicare intielépta si fara perseverantia in aplicarea loru. Theoria sine praxi, sicut rota sine axi.

Incatu pentru ortografi'a si stilulu dlui Lerescu, noi ne pricependune la critica, lasamu acésta lucrare in grij'a criticiloru de profesiune. Din parte-ne repetim si aici vechiulu nostru refrenu: Din tipografiile romanesci numerulu eroriloru de tipariu ese legionu, ceea ce este fôrte rusinatoriu pentru acele tipografii.

In altu Nr. vomu reproduce mai multe pasage din prefati'a la Economii'a politica, pentrucá si publiculu de dincóce se'si faca idea mai chiara despre scopulu acestéi publicatiuni.

Nou Abecedariu romanescu

séu

ELEMENTE DE LECTURA SI SCRIERE

lucrate dupa celu mai nou metodu de

I. C. Massimu si I. Badilescu, profesori.

Carte autorisata de on. ministeriu alu instructiunei.

Invetiati pre copii nu nu- Cugetarea, vorbirea, cetirea
mai a memorisa, ci a si i- formedia treimea una si ne-
tielege ce citescu. Carolu I. despartita a totei invetiature.

Bucuresci, libraria N. C. Popper & Comp. Strada
Germana 2—3. 1868.

Formatu octavu midiulociu, in carele inse singur'a prefatia sub titlu de „Micu conductoriu la noulu Abecedariu“ se intinde pe 87 pagine tiparite cu litere garmond, éra insusi Abecedariulu este de 154 pagine.

Ore nu se cuvenea, cá noi se lasamu recensiu-nea acestei carti numai in grij'a Magazinului pedagogicu*) cá fóia de specialitate? Nu, pentruca o carte, precumu este Noulu Abecedariu romanescu, n'are se intereseze numai pe barbati de specialitate, ci si pre toti parintii; si éra nu, pentruca trebuie se cunóschemu de aici inainte si noi romanii importantia cea mare a primei carti, care se da in man'a prunciloru nostrii, pentru cultur'a nóstra nationala; si inca odata nu, pentruca este lucru in adeveru durerosu, a vedé pe fiacare di, cumu lumea s'a dedatu a tracta invetiaturile elementari, fundamentulu intregi culture omenesci, nu numai cu nepasare, ci adesea si cu celu mai mare despretiu, intocma cá in tempurile, pre candu audiai pe multi strigandu: N'audi dascale! adù focu in ciubucu.

Dnii I. C. Massimu, profesoriu si rectoriu in Bucuresci, totuodata membru alu societatei academice (de origine macedoromanu) si Ioanu Badilescu, profesoriu mai nainte in Sibiiu, éra de cativa ani incóce in Bucuresci, sunt doi barbati, carii se renumera la natiunea nóstra intre acei reprezentanti ai sciintieloru, carii au sciutu se'si aléga specialitatile, se le cultive si aplice cu rezultate recunoscute de toti barbati competentii si dela carii natiunea mai are se astepte multe lucrari din cele mai folositorie. Cu atatu mai virtosu deci se cuvinea a trage si luarea-amente a lectoriloru nostrii asupra acestei carti, cumu si ale da ocasiune de a'i cunósce in catuva spiritulu, in carele este scrisu anume conductoriuulu. Spre acestu scopu vomu reproduce din acela cateva pericope, care ni se voru parea mai interesante, vomu ingriji totuodata, cá se fia reproducu si ortografi'a acestui Abecedariu, éra acésta o vomu face mai alesu din cauza, ca din tóte metodele ortografice de preste Carpati acesta se apropie mai multu de a Principialoru dlui Cipariu; atata numai, ca dn. Massimu inca mai aplica si aici semnele in favórea acelu locuitori ai Romaniei, carii numai dela 1860 incóce au inceputu a citi si a scrie cu litere. — Trecemu la Conductoriu:

*) Nasaudu, red. M. Popu et C. Anca.

I.

1) Astăzi toți oamenii, câți au cugetatu și cugetă seriosu la învețământu, cunosc, că lucrarea cărților didactice elementare este forte grea, și că între aceste cărți cea mai grea de lucratu este Abecedariulu, adevă cartea ce se pune mai întâiu în mânele crudei copilărie, pentru ca den ea se înveție elementele unei arte asia de anevoioasă, cumu este artea de a ceti și scrie, și pren ea se capete totu de uă dată si întâiele inceputuri de cunoscentiele omenesci. Asia e la totu lucrulu: întâiulu pasu este totdeauna celu mai greu de făcutu. Dără fiă uă carte elementariă câtu de bine lucrată, totuși nu va da folosele sale, decât nu se va apleca de învețatoriu cumu se cade. De acea amu cređiutu neapăratu, ca sub titlulu de „Micu conductoriu la noulu abecedariu“ se dămu orecari deslușiri despre modulu cumu înțelegemu noi se se aplece cartea, ce presentămu publiculu învețatoriu și crescutoriu alu copilăriei. Ca se punemu însă pre învețatori în stare de a aplecă bine noulu abecedariu, vomu aretă în câteva vorbe planulu si economia cărții; si pentru acésta ceremu voiă a da uă căutătură de ochiu critică abecedarielor, cari astăzi domnesc în scólele noastre, nu cu cugetu de defaimă, ci numai ca se se vedă mai bine, că uă imbunătățire este neapărată în acéstă parte a învețământulu. Așia e legea cea mai înaltă, pusă de Domneđieu lumii, ca tóte într'ensa se pasiéscă spre mai bine. Cei ce au lucratu mai înainte de noi în viaa învețământulu, au făcutu totu ce s'au preceptu și au potutu, și nu avemu nemica a le imputa; ne semțimu însă datori a face mai bine, de se póte. Măne cei ce ne voru lua locul, nu voru fi mulțiamți cu ce amu făcutu noi, și voru căuta a face mai bine ca noi.

2) Ce este dără unu abecedariu den cele ce se aplecă astăzi în scólele noastre? — Uă înșirare, mai întâiu, de 30—40 de semne fórá nici unu înțelesu pentru copilu; ale cărora numiri elu este nevoitu se dică și se redică în tempu de mai multe lunde fórá folosu pentru mente și fórá neci unu interesu pentru ânimă. Vine apoi unu lungu șiru de table implute cu silabe, den cari cele mai multe neci că se află în vre uă vorbă, și den cari copilulu invétiă așia de multu ca și den tablele cu literele, cu care și a spartu capulu în deșiertu până acuma. Unu tempu de mai multe lunde trebue copiiloru ca se éasă și den acestu iadu silabicu; și câți den ei nu s'au desgustatu și n'au prensu ură de carte des de la întâia încercare cu tabla de litere, la cea de a doua cu tablele de silabe și den cei mai răbdători se desgustă și incepu se uréscă scóla ca focu. Desgustulu însă și ura, ce prenu cei mai mulți copii de carte, ar fi uă mică necuviințιά, asupra căreia noi amu inchide ochii, déca ele nu aru ajunge se stengă cugetarea copiiloru în muguri iei, se le amortiéscă ânima, se le omórá sufletulu, sei facă de uă camu dată păpăgali, și mai târđiu cetățieni necugetători, ușiurei de

mente și de caracteriu și periculoși, sau celu mai puțin nefolositori șieși și societății, în care trăiescu. Se ne luămu bine séma, scumpi învețatori și crescutori ai copilăriei! Grea respundere jace asupra capulu nostru: patria cere de la noi buni Români, și Domneđieu ómeni adevverați. Cine ucide corpulu unui omu, face cea mai mare crimă, pecatulu celu mai neiertatu. Ce se dicemu dără de celu ce cu scientiă sau fórá scientiă omórá unu sufletu, care este suflare den suflarea lui Domneđieu? — Dără se urmămu ceva mai departe resfoierea abecedarielor, cari au cursu în scólele noastre. Amu řisu că cea mai mică necuviințιά a acestoru abecedarie este, că mai tóte paru a se fi însărcinatu se probeđie care de care mai bine adevverulu vechiei dicutóre: radeținele învețătorei suntu amare ca fierea. Copilulu, precumu cu corpulu, asia și cu mentea este în firescu neastemperu; mentea lui e setósă de a se mișica, de a lucra, de a cugeta, de a precepe, înțielege, afla mereu ceva. Ce póte dără fi mai amaru pentru densulu, de câtu se lu ții řieci de luni, ani întregi, în amăgire, dândui dreptu nutrimentu alu sufletulu sunete deșierțe de orce înțiesu? — N'ar fi cineva în dreptu se aseptate a vedé pre copilu scăpatu cu învețierea literelor și silabeloru de acéstă amară amăgire? Ință nu! Cându copilulu a ajunsu de chiu de vai se imbine silabele în vorbe și vorbele în propusețiuni, altă amăgire l'ascéptă și mai amară, de se póte, ca cea cu care a fostu adăpatu până ací. Materia, adevă ideele și cuoscentiele coprense în aceste propusețiuni, nu numai este aruncată după întemplantu, strinsă de la resăritu și de la apusu, fórá nici unu principiu, fórá neci uă regulă, fórá planu și fórá scopu; dără încă este trasă den sfere câtu se póte mai depărtate de înțiesulu copilulu, asia în câtu elu nu precepe nemica sau mai nemica den ce citește; cu alte vorbe, mentea lui premesce dreptu nutrimentu totu sunete góle. Cumu dără se nu i se vescedéscă sufletulu și se nu i amortiéscă ânima! Cumu se nu avemu ca resultatu pentru viitorulu patriei cetățieni cu capulu secu și cu ânima despoiată de oruce sentimentu mare și generosu?! Décă amu vré se resfoimu abecedariele foia cu foia și se punemu în vedere tóte vițiele lor, amu avé prea multe de spusu. Ne vomu margeni dără a face încă uă sengură băgare de séma. De uă dată cu lectura copii caută se înveție și scrierea. Aceste doue arti, cari în faptă suntu una și aceași arte, suntu însă cu totulu despărțite în abecedariele domnitórie si propuse fórá nici uă legătură, asia în câtu copilulu după ce cu mari trude a ajunsu se rupă a ceti, cându este vorba se traducă în scrisu, nu dicemu cele dictate de învețatoriu sau vorbite de însusi, ci chiaru cele citite și veđiute cu ochii, o face asia de prostu, în câtu fiăcare vorbă este desfigurată pren mai multe greșiele ortografice și lipse de sunete. Acestu întâiu reu învețiu prende radeține adunce, asia în câtu multi copii nu se potu desbăra de densulu în

totu tempulu scólei primarie; ba încă mulți den cei ce trecu în scóle mai înalte nu se potu desface nici aci de reulu învețiu căpetatu de la începutu. Lucrulu ar păré că nu e de însemnatu și demnu de luare a mente. Unu momentu însă de cugetare ne va face se vedemu, că neregula în scriere și alte lucrari scolare, este probă de neregulă în mente și că neregula în mente trage după sene neregulă în portare; ca-ci omulu asia vorbesce și face cumu și cugetă. Este nă lege pedagogică astăzi pre deplinu stabilita: că nemica nu e de neingrijitu în crescerea întâiei copilarie, pentru că lucrurile cele mai neînsemnate la vedere lucrădiă cu putere asupra formării caracterului copiiloru și au cele mai grele urmări pentru vieția. — Nu vomu imputa însă abecedarielor, că începu întâia învețitură cu cetirea și nu cu scrierea, cumu este mai firescu și mai potrivit cu mentea sănătoasă. Această imputățiune cade mai multu asupra aplecării abecedarielor, asupra metodului urmatu de învețiatori. Despre metodu dera vremu se dicem câteva vorbe, înainte de a desfășura planulu noului abecedariu.

(Va urma).

Nr. 295—1868.

Protocolulu siedintiei lunarie a comit. asoc. trans. rom.

ținute în 8. Decembre c. n. a. c. sub presiidiulu Rev. dn. vicepresied. Ioanu Hannia, fiindu de facia ddnii membrii Il. sa dn. consil. aulicu Iacobu Bolog'a, Il. sa dn. consil. gub. Pav. Dunc'a, Il. sa dn. consil. de finantia Petru Manu, dn. senatoru P. Rosc'a, dn. capitaniu în pens. I. Bradu, dn. adv. dr. Ioanu Nemesiu, dn. par. și prof. Zach. Boiu, dn. secret. Il. Ioanu V. Rusu, dn. cap. în pens. și cassariu alu asoc. Const. Stezariu, dn. prof. și control. asoc. Ioanu Popescu (m. supl.), dn. redact. și bibliot. alu asociat. Nic. Cristea și du. adv. dr. Dem. Racuciu (m. supl.).

§. 158. Rev. dn. vicepres. aduce la cunosciinti'a comitetului, cumca conformu unui conclusu adusu în siedintia estraordinaria a comit. din 17. Noembre a. c. fiindu insarcinatu cu formularea resp. redigerea unui respunsu la o corespondintia atacatoriu de onórea comitetului, ce s'a publicatu în Nr. 153 alu dinariului „Federatiunea,” domni'a sa, acelu respunsu formulatu l'a și prezentatu spre esaminare în o siedintia estraordinaria a comitetului conchiamata pre 19. Noembre a. c., dar la asta siedintia nărepresentanduse membrii în numerulu prescisu prin statute, nu s'a potutu luá în pertractare meritoria, cu atatu mai pucinu a se aduce vreunu conclusu în cestiunatululu obiectu, prin urmare susu numitululu dn. vicepresiedinte din motivulu, că se nu se mai intardie espedarea acelu respunsu, s'a aflatu indemnatu alu trimite la loculu destinatu spre publicare, deci róga pre comitetu, că dandu cetire adeseori mentionatului respunsu, se binevoiesca a se dechiará în asta privinti'a.

Cetinduse acelu respunsu deja publicatu în Nr. 166 alu „Federatiunei“ dn. consiliariu Bolog'a face propunerea, că raportulu dlui vicepresiedinte se se ica spre sciintia si aprobare. Dn. Boiu propame, ca

se se ica numai spre sciintia, ér dn. dr. Nemesiu se dechiaru contra ambeloru propuneri.

În urma punenduse la votu propunerea dlui consiliariu Bolog'a, cu majoritate de 6 contra 3 voturi (abstienenduse dela votisare dn. dr. Nemesiu), se decide: că raportulu dlui vicepresiedinte cu provocare la Nr. protoc. agendelor 292 și 293 a. c., se se ica spre sciintia si aprobare.

§. 159. Dn. consil. Bolog'a aducându înainte cestiunea autenticarei protocolului siedintieloru comitetului face propunerea, că acele se se autentice regulatu din siedintia în siedintia.

Dn. vicepresiedinte observéza, ca în casulu candu autenticarea protocolelor s'ar amená dela o siedintia pana la alt'a, s'ar casiuina intardiare în speditiunile afaceriloru comitetului, care se facu pre bas'a protocolului; deci cugeta, ca dara ar fi mai cu scopu a se alege din fiacare siedintia, cate o comisiune de cativa membrii pentru verificarea protocolului siedintiei resp.

Punenduse la votu propunerea dlui consiliariu Bolog'a modificata de dsa în întielesulu observatiunei facute de dn. vicepresiedinte, se primesce cu unanimitate, prin urmare se decide: că protocolulu fiacarei siedintie se se autentice prin o comisiune ad hoc, alegundu din membrii presenti ai comitet. Totuodata la propunerea dlui vicepresiedinte, de membrii comisiunei pentru verificarea protocolului siedintiei presente, se alegu ddnii consil. Iacobu Bolog'a, Pavelu Dunc'a și Petru Manu.

§. 130. Dn. cassariu alu asoc. Const. Stezariu presentéza conspectulu despre starea cassei asociat. pre tempulu acestei siedintie, din care conspectu se vede, cumca cass'a asoc., dupa subtragerea erogatoru de pana acum pre an. curente, are în proprietatea sa sum'a de 38,811 fr. 15 1/2 cr.

Se ica spre sciintia.

§. 161. Dn. consil. Iacobu Bolog'a raportéza, ca în siedinti'a comitet. din 3. Noembre a. c. fiindu insarcinatu cu compunerea unui apelu catra publiculu romanu, pentru spriginirea mai caldúrosa a fóiiei asociatiunei pre an. viit. 1869, dsa a si elaboratu numitululu apelu, si acum presentandulu comitetului se róga, că se binevoiesca a'i dá cetire. Totuodata spune si motivele de care fu condusu în compunerea apelui, care motive suntu totu acele prevediute si din partea adunarei gener. dela Gherl'a din an. curente.

Cetinduse si desbatenduse susu mentionatulu apelu, comitetulu decide: a se primi cu unele omiteri si o mica adaugere.

§. 162. În legatura cu acest'a dn. consil. Bolog'a din motivulu, că apelu numitu se póta strabate mai cu inlesnire si în tempu mai scurtu la cunosciinti'a publicului romanu, face propunerea, ca acela descriinduse în atatea esemplare, pre catu voru fi de lipsa, se se trimite spre publicare nu numai la fói'a „Transilvani'a,” ci si la redactiunea dinarnaleloru romane din monarchia, si anume la redact. Gazetei, „Telegraf. Romanu,” „Federatiunei“ si „Familiei.”

Conclusu. Propunerea priminduse, secret. II. se insarcineza cu expedarea aceluia apelu pre la susu insemnatele redactiuni.

§, 163. Dn. dr. Ioanu Nemesiu cá referintele comisiunei insarcinate in siedinti'a comitetului din 15. Sept. a. c. cu examinarea actelor referitorie la ofertulu dlui Iacobu Muresianu, facutu asociatiunei, referéza in acestu obiectu.

Comitetulu atatu din raportulu dlui referinte, catu si din actele respective convingunduse, ca asociatiunea prin strapunerea ofertului dlui Iacobu Muresianu, a devenitu intre altele, proprietaria si preste o obligatiune de datoria privata cu proc. obvenitória dela Iuniu a. c., inse neplatite pana acum; deci in interesulu asecurarei veniteloru asociat., comitetulu se afla motivatu a decide: cá respectivulu debitoriu se se provóce prin dn. colectoriu concernente, cá pana in tempu de 3 luni, se respundia capitalulu dinpreuna cu procentele obvenitorie, ce datoresce asoc. in sum'a de 500 fr. m. c. cu atata mai vertosu, cu catu ca terminulu platirei a espiratu deja de multu; totu cu acea ocaziune resp. debitoriu se se provóce, cá in terminu de 15 dile se se dechiare iu privinti'a platirei.

§. 164. Secret. II. impartasiesce respunsulu ordinarieteloru romane datu la recercarea comitetului din 22. Sept. Nr. 250 a. c. in privinti'a edarei cartiloru de instructiune pentru scólele poporale pre spesele asociatiunei, si totuodata dupace adunarea generale a asociatiunei dela Gherl'a a decisu, cá comitetulu se astérna unu proiectu in acestu obiectu la viitória adunare generale, propune, cá respunsurile Vener. Ordinarie romane luanduse acumu deocamdata spre sciintia, se se predé comisiunei insarcinande la tempulu seu, cu elaborarea aminitului proiectu spre a servi de materialu la compunerea aceluia.

Conclusu. Propunerea secret. II. priminduse, se redica la valóre de conclusu.

§. 165. Secret. II. aduce inainte, ca dn. membru ord. alu asoc. Georgie Munteanu, proprietariu in Calnicu, cere a i se dá alta diploma, fiinduca in cea vechia i s'a gresitu numele, deci róga pre comitetu, a decide in asta privinti'a.

Comitetulu decide: ca conformu conclusului adunarei gener. dela Gherl'a p. XXIII. pos. 2 numitului dn. membru ord. i se póte estradá diplom'a ceruta, dar mai anteu se se poftésca a trimitu la comitetu diplom'a avuta pana acum.

§. 166. Secret. II. presentéza unu conto dela directiunea tipografiei archidiecesane pentru tiparirea concurseloru la stipendiale asociatiunei publicate in „Telegrafulu romanu“ si propune refuirea aceluia.

Conclusu. Se asemnéza la cass'a asociat. esolvirea resp. conto sunatoriu despre 20 fr. 32 cr. v. a. si anume din sum'a preliminaru pentru spesele extraordinarie ale comitetului.

Cu aceste siedinti'a comitetului inceputa la 4 1/2 óre dupa amiadi, se inchiaia la 7 óre sér'a.

Datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu, Sibiuu in 10. Dec. 1868.
Prin Pav. Dunc'a mp. Bolog'a mp. Manu mp.

Nr. 41—1869.

Protocotulu siedintiei lunarie a comitet.

pentru Ianuariu 1869 e. n. sub presidiulu Rev. dn. vice-presied. Ioanu Hannia, fiendu de facia dd. consil. Bolog'a, Dunc'a si Manu, dn. dr. Nemesiu, dn. parochu Boiu, dn. dr. Racuciu si dn. eass. Const. Stezariu, absentandu dn. membru alu comit. si secret. II. I. V. Rusu din caus'a morbositatiei.

§. 1. Din caus'a absentarei dlui secret. II. Ioane V. Rusu, la recuisitiunea presidiului dn. parochu si membru alu com. Zach. Boiu primesce ducerea protocolului.

§. 2. Raportulu comisiunei verificatorie de protocolu pentru verificarea protocolului siedintiei trecute. Se iea spre sciintia, ér pentru verificarea protocolului acestei siedintie se realegu membrii Bolog'a, Dunc'a si Manu.

§. 3. Starea cassei asoc. in 9. Ian. c. n. dupa aretarea dlui cassariu este 39,431 fr. 17 1/2 cr. v. a. Spre sciintia.

§. 4. In legatura cu acést'a raportéza dn. cass., ca onor. advocatu Nicol'a a trimisu din venitul cassei Telechiane din Abrudu sum'a de 117 fr. v. a.

La propunerea dlui Bolog'a se otaresce, cá dn. secret. II. pre bas'a anteacteloru se faca in siedinti'a urmatória raportu asupr'a starei lucrului.

§. 5. Dn. cassariu raportéza, ca dupa otarirea adunarei generale din Gherl'a p. XXV. si a comit. din siedinti'a din 15. Sept. a. tr. §. 117 vine a se publicá in fói'a asociat. conspectulu tacseloru intrate din 6. Fauru 1866 pana la adunarea gener. 186 7/8, care conspectu densulu ilu asterne spre urmarea mai departe.

Dlui secret. alu II. spre raportare in siedinti'a cea mai deaprópe urmatoria.

§. 6. Dn. cassariu aduce la cunoscentia, ca dn. protopopu Barboloviciu vré pentru trei domni fói'a asoc. a conto pre scurtu tempu.

In legatura cu acést'a se da cetire si altei charthii a dlui preotu gr. cat. Ioanu Szabo din Trie, prin carea se cere abonarea a conto la fói'a asoc. si expedarea a 30 esempl. din carticic'a „Urmările stricatíose ale beuturi vinarsului.“

Catu pentru expedarea cartiloru dorite, comitet. nu se afla in positiune a-i satisface, nefindu aceste carti proprietatea asociatiunei.

Ér catu pentru abonarea la fói'a asoc. fara plata, se se rescrie respect., ca acést'a nu se póte.

§. 7. Dn. cassariu raportéza, ca dupa otarirea comitet. ddto. 15. Sept. 1868 §. 105 a platitu 30% pentru cele 20 actii a 100 fr. v. a. pre sém'a asoc.

dela societatea de asiguratiune reciproca „Transilvani'a.”

Se ica spre sciintia

§. 8. Dn. dr. Nemesiu raportéza in urm'a datoriei on. Rudolfu Petricu, ca acela prin scrisórea sa din 21. Dec. a. tr. se róga a i se prolungi terminulu de plata pana pre unu anu séu mai multu, obleganduse a respunde 6% interese, si propune si din partea sa, ca dupace datorii'a este sigura, se i se prolóngesca terminulu pana pre 1. Ian. 1870 c. n. cu aceea, cá se se insciintieze P. Petricu, cá se nu accepte nici o abdicere mai departe a acestei datorii.

Dupace obiectiunea P. Boiu, ca comitetulu este obligatu a nu da bani la privati, se informéza intr'acolo, ca acest'a nu este a dá, ci numai a prolóngi terminulu unei datorii primite de adunarea generala, propunerea dlui Nemesiu se primesce cu unanimitate.

§. 9. Se da cetire epistolei dlui secret. I. G. Baritiu ddto. 2. Dec. 1868, prin care aduce la cunosciintii'a comitetului:

1. Ca apelulu comitet. ia sositu numai dupa tiparirea foiei, si asia s'a potutu tipari numai pre o foitia separata.

Se ica spre sciintia.

2. Raportéza ca Nrulu I. alu foiei asoc. l'a trimisu la toti fostii abonati din anulu trecut, si a tiparitu 750 esemplaria.

Se se tiparésca totu in 750 esemplaria si se se trimitia pana la Nrulu 4 incl. la toti membrii abonati in a. tr.

3. Retrimite actele si manuscriptele ce i se trimisera din partea comitet. in a. 1868.

Spre sciintia si depunere la archivu.

4. Trimete o medalia a inalt. sale regali principelui Carolu I., trimise din eróre pre numele dsale, in locu de a fi trimisa comitet. din Sibiu.

Medali'a memorabila se preda dlui bibliotecariu spre a o depune in colectiunea numismatică, ér dlui secret. I. se se rescrie, cá se binevoiésca a trimite comitet. si comitiv'a respectiva.

5. Raportéza, ca se afla restanti 75 esempl. din foii'a asoc. pre a. 1868 si face intrebare ce e de facutu cu ele?

Se se faca brosiure si se se espedeze comitet., precum si se se publice in foii'a asociatiunei.

6. Trimite computulu foiei pre anulu éspiratu si cere o anticipatiune de 200 fr. v. a.

Computulu se preda unei comisii spre cercetare si raportare, ér anticipatiunea de 200 fr. v. a. se incuviintieza, indatorinduse dn. cassariu a'i trimite. Sibiu, 9. Ian. c. n. 1869.

Ioann Hannia mp.,
vicepresiedinte.

Zach. Boiu mp.,
secret. ad hoc.

S'a verificatu. Sibiu 15. Ian. 1869.

Bolog'a mp. Manu mp, P. Dunc'a mp.

C l i o.

Series Vajvodarum Transilvaniae.

(Continuare).

- 1329 Mauritius filius Nicolai Vajvodae. Fejér C. D. T. VIII. Vol. V.
- 1330 Thomas Vajvoda. C. D. T. I.
- 1330 Thomas Vajvoda Transilvanus et filius ejus Konya Magister Dapiferorum regalium. Fejér C. D. T. VIII. Vol. VI.
- 1330 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér T. VIII. Vol. III., item Sieb. Quartal-Sehr. VI.
- 1330 Thomas Vajvoda Transilvanus, Comes Orodienis, Csongradiensis et de Zonuk. Suppl. C. D. T. VIII. Vol. III.
- 1331 Thomas Vajvoda Transilvanus in aula regis abseus. Cod. Dipl. T. I.
- 1331 Dousa Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. V.
- 1331 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. III.
- 1332 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. III.
- 1333 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. III.
- 1333 Thomas affinis Caroli I. Dipl. Eder in Felmer.
- 1333 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk et proximus Regis Caroli. C. D. T. I.
- 1334 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk et proximus Regis Caroli. C. D. T. I.
- 1334 Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk aggregatur per Carolum Regem in proximum suum. Fejér C. D. T. VIII. Vol. III., item Vol. V.
- 1334 Thomas Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1334 Vajvodae erant vi muneris sui Comites Comitatus Szolnok interioris et Bálvanus, in eodem Comitatu erat Castrum vajvodale. C. D. T. I.
- 1334 Petrus Vice-Vajvoda Transilvanus. C. D. T. I.
- 1335 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. IV., item T. IX. Vol. II.
- 1336 Thomas Vajvoda et Comes de Zonuk. Vide Bél Notit. Hung. novae. T. III.
- 1336 Thomas Vajvoda et Comes de Zonuk. Fejér Cdd. Dipl. T. VIII. Vol. IV. — Vide Dipl. apud Szeredai „Notit. Capit. Alb.“ Vide et Sz.-Márton Comitatus Kolos.
- 1336 Thomas Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
- 1337 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk proximus sanguine Regi. C. D. T. I.
- 1337 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Cod. Dipl. T. II.
- 1337 Thomas Vajvoda Transilvanus. Suppl. C. D. T. I.
- 1337 Stephanus Vajvoda. Vide Tiburez. Comitatus Kolos.
- 1337 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
- 1338 Thomas Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1338 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. IV.
- 1339 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér Cod. Dipl. T. VIII. Vol. IV. — Vide et Dipl. apud Szeredai „Notit. Capit. Alb.“
- 1340 Thomas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk et officium gerens Tavernicatus Regii. C. D. T. I.
- 1340 Thomas Vajvoda, qui anno 1347 jam fuit Comes de Keve et Krasso. Reg. Arch. T. III.
- 1340 Thomas Comes de Keve et Krasso Reg. Arch. T. I.
- 1340 de Zéchen Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
- 1340 Idem Thomas, qui una et Tavernicus. Fejér Cod. Dipl. Tomo VII. Vol. V. — Vide Hosszu-aszo Comitatus Kükölkö. NB. Thomas iste Vajvoda fuit una Judex Cumanorum. Fejér C. D. T. IX. Vol. I.
Idem Thomas Vajvoda aliquot possessiones ab AEppo

- Strigoniensi occupavit. *ibid.* Cod. Dipl. Tomo IX. Vol. I.
- Eder in Felmero dicit, post Thomam hunc fuisse Vajvodam Nicolaum.
- 1340 Petrus Beren Vajvoda. Siebenb. Quartal-Schr. VI.
- 1341 Thomas Vajvoda et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. VIII. Vol. IV., item T. VIII. Vol. V.
- 1341 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1342 Thomas Vajvoda. Suppl. C. D. T. I., ejus Sigillum.
- 1342 Nicolaus Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1342 Thomas fuit una et Comes Comit. Szolnok exterioris. Fejér C. D. T. VIII. Vol. IV.
- Thomas Vajvoda Transilvaniae et Comes de Zonuk. *Ibid.*
- 1342 Dionisius Vajvoda Transilvanus. Fejér C. D. T. IX. Vol. I.
- 1342 Nicolaus Pechtheith Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. *Ibid.* et Sieb. Quartal-Schr. VI. Vide Szeredai „Series Episcoporum“ et Katona T. VIII.
- 1343 Nicolaus Vajvoda Dipl. apud Szeredai „Notit. Capit. Alb.“
- 1343 Ladislaus Vice-Vajvoda Transilvanus. C. D. T. I.
- 1343 Andreas Latzk Vajvoda. Suppl. C. D. T. I. ejus sigillum pendens, item S. C. D. T. III.
- 1344 Ladislaus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1345 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1345 Petrus Vice-Vajvoda Transilvanus. Cod. D. T. I.
- 1345 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
- 1345 Stephanus Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk affinis familiae Kelmeki. C. D. T. I.
- 1345 Stephanus Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
- 1345 Stephanus Latzfi Sieb. Quartal-Schr. VI.
- 1346 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. *Ibid.* IV. anno hoc adhuc vixit. Fejér C. D. T. IX. Vol. I. sed non fuit amplius Vajvoda.
- 1346 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. I.
- 1347 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
- 1347 Stephanus Vajvoda et Comes de Zonuk. Reg. Arch. T. II.
- 1347 Stephanus Vajvoda et Comes de Zonuk. Fejér Cod. Dipl. T. IX. Vol. I. et Subreg. Vide Sieb. Quartal-Schr. VI. Vide Devescer.
- 1347 Thomas antea Vajvoda Transilvanus fuit tunc Comes de Kewe et de Krasso. C. D. T. I.
- 1347 Thomas alias Vajvoda Transilvanus nunc Comes de Keve et Krasso. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII., hoc idem intellige ad anno 1346. — 1348 ac 1350 icti ubid.
- 1348 Petrus Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII.
- 1348 Stephanus Vajvoda. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII. Vide Ozdi-Sz.-Peter Comitatus Kolos.
- 1349 Stephanus Vajvoda et Comes de Zonuk. *Ibid.* Vol. VII.
- 1349 Andreas Látzfi Vavoda et Comes Siculorum. Sieb. Quartal-Schrift.
- 1349 Dionisius Vavoda. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII.
- 1350 Stephanus Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. I.
- 1350 Stephanus Dux Transilvaniae *ibid.* Vide Siebenb. Quartal-Schrift VI.
- 1350 Andreas Vajvoda. Sieb. Quartal-Schr. VI.
- 1351 Stephanus Ludovici Regis frater utitur titulo: Ducis Transilvani. Vide Eder in Felmero.
- 1351 Stephanus Dux. Suppl. C. D. T. I.
- 1351 Stephanus Dux Transilvanus. Fejér C. D. T. IV. Vol. II. Vide Decimae Saxonum. Vide et Szeredai „Series Episcoporum“ et Sieb. Quartal-Schrift VI.
- 1351 Nicolaus filius Laurentii, Vajvoda Transilvanus. Fejér T. IX. Vol. II. et Sieb. Quartal-Schrift.
- 1351 Nicolaus Konth Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. C. D. T. II.
- 1352 Nicolaus de Megyes, quondam Vajvoda. C. D. T. II.
- 1352 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. Szeredai „Series Episcoporum“ et Dipl. Suppl. I. Vest. Comit. Fejér C. D. T. IX. Vol. II.
- Idem Nicolaus Vajvoda tunc etiam Comes de Zonuk. nam antea fuit Nicolaus de Zirna Comes de Zonuk. Vide apud Fejér C. D. T. IX. Vol. II., combinative item.
- Qui ejus parentes? *ibid.* Vide de Nicolao Vajvoda et Decimas Saxonum.
- 1352 Nicolaus filius Laurentii, Vajvoda et Comes de Zonuk. C. D. T. II. Fuit Nicolaus iste una et Toth, et Konth dictus filius Laurentii Ujlaki. Vide Wagner Analecta famil. Dec. I.
- 1352 Andreas Vajvoda. Sieb. Quartal-Schrift. VI.
- 1352 Vice-Comes Vajvodae fuit Zemere. C. D. T. II.
- 1352 Vocatur Stephanus Dei gratia Dux de Scepus et de Sáros. Fejér C. D. T. IX. Vol. II. et hoc anno jam cessavit fuisse Dux Transilvanus. *Ibid.*; item 1353 fuit Dux Sclavoniae. *Ibid.*
- 1352 Thomas ante Vajvoda adhuc vixit. Fejér C. D. T. IX. Vol. II. Sed hoc anno jam mortuus. *Ibid.*
- 1353 Nicolaus filius Laurentii Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. II.
- 1354 Konth Vajvoda Transilvanus. *Ibid.*
- 1354 Nicolaus Vajvoda Transilvanus. *Ibid.*
- 1354 Stephanus Vajvoda et Comes de Zonuk. *Ibid.*
- 1354 Nicolaus Konth Vajvoda Transilvanus. *Ibid.*
- 1354 Andreas Vajvoda et Comes de Zonuk. Suppl. C. D. T. I.
- 1355 Nicolaus Konth Vajvoda et Comes de Zonuk. C. D. T. II.
- 1355 Nicolaus Konth Vajvoda et Comes de Zonuk. C. D. T. II.
- 1355 Nicolaus Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1355 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. II. Vide Corona; item Fejér C. D. T. IX. Vol. VII.
- 1355 Dionisius Vajvoda Transilvanus. *Ibid.* T. IX. Vol. II.
- 1356 Dionisius Vajvoda et Comes de Zonuk. Suppl. C. D. T. I.
- 1356 Stephanus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. I.
- 1356 Nicolaus Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. II. et T. IX. Vol. VII.
- 1356 Andreas Vajvoda et Comes de Zonuk. *Ibid.*, item T. IX. Vol. VII.
- 1357 Andreas Vajvoda Transilvanus. Suppl. C. D. T. I.
- 1357 Andreas Vajvoda Transilvanus et Comes de Zonuk. Fejér C. D. T. IX. Vol. II. et T. XI; item T. X. Vol. II. et Dipl. apud Szeredai „Notit. Capit. Alb.“
- 1357 Nicolaus Vajvoda. Sieb. Quartal-Schrift.
- 1358 Andreas Vajvoda et Comes de Zonuk. Fejér. C. D. T. IX. Vol. II. et Szeredai „Series Episcoporum.“
- 1358 Stephanus Vajvoda Transilvanus. Fejér Cod. D. T. IX. Vol. III. (Va urma).

Ad Nr. 60 — 1869.

Publicarea baniloru incursi

la asociat. dela siedinti'a comitet. din 8. Dec. 1808
pana la siedinti'a aceluia din 9. Ian. a. c.

1) Dela dn. asessoriu la tabla reg. in pensiune si advocatu Nicolae Gaietanu cá tacsă de m. ord. pre an. 136⁹/₉ 5 fr.

2) Prin dn. prot. si col. asoc. in Mediasiu Ioanu Popescu s'a trimisu la asoc. si anume: a) dela Dsa cá tacsă de m. ord. pre an. 186⁷/₈ 5 fr.; b) dela dn. proprietariu Teod. Moldovanu Bucsi'a cá tacsă de m. ord. pre a. 186⁷/₈ 5 fr.; c) dela comun'a biser. gr. cat. Sicie'a mica cá colecta 5 fr.; sum'a 15 fr. v. a. Sibiu in 9. Ian. n. 1869.

Dela secret. asoc. trans.

Responsari. Sibiu 23. Ian. Manuscriptulu primitu. Se va incepe cu Nr. viit. — Clusiu 20. Ian. Ambele DTale epistole inaintate la loculu lor. Atlante romanescu elegantu legatu tiepenu 1 galbinu. — Craiova 15. Ian. Dici, ca ne facemu de risu cu titulaturele si pretindi, cá se le stergemu din adresele acestei foi. Fórte bine, atatu mai usioru pentru tipografia; vomu sterge inse numai la cei carii pretendu.